

# Monilukutaitoa kehittävän ilmiöopetuksen laatiminen

POM2SSU  
Kainulainen

# Tehtävänä on...

- perehtyä johonkin ilmiöön ja sen opetukseen (sisältöihin ja tavoitteisiin) sekä ko. ilmiön käsittelyyn tarvittavaan monilukutaitoon (oppiaineeseen, valittuun ilmiöön tms.) ja laatia monilukutaitoa ja ilmiötä (sovellettava sisältöä) käsittelevä pedagogisesti etenevä ja järkevä ja perusteltu suunnitelma valitulle ikäryhmälle.
- Tehtävä tehdään pienryhmissä.

# Tuotoksesta tulisi ilmetä seuraavat asiat:

1. Omat käsityksenne ilmiöstä ja asenteenne sitä kohtaan
2. Tietosisältöä monilukutaidosta ja ilmiöstä (sisältötieto ja yleinen pedagoginen tieto)
3. Opetussuunnitelmallista tietoa monilukutaidosta ja ilmiöstä (sovellettavasta sisällöstä)
4. Opittavan ilmiön ja sen parissa tarvittavan monilukutaidon merkityksellisyys oppilaille
5. Oppimateriaalit oppimisen tukena
6. Opetuskokonaisuuden suunnittelu ja toteutus
7. Arvioinnin suunnittelu ja toteutus

Huom. eri vaiheet liittyvät toisiinsa, ja niistä noussutta ymmärrystä tulee käyttää viimeistään kohdissa 6. ja 7.

# 1. Omat käsityksenne ilmiöstä ym. projektinne sisällöistä ja asenteenne niitä kohtaan

Esimerkiksi

- millaisia ovat aiheeseen liittyvät tietosi, kokemuksesi, asenteesi
- millaisia näkökulmia asiaan voi ottaa

## 2. Tietosisältöä valitusta ilmiöstä ja monilukutaidosta (sisältötietoa ja yleistä pedagogista tietoa)

- Mitä opittavasta ilmiöstä on pedagogisesti mielekästä tietää ja ymmärtää (Huom! Opettajan on tässä itse tiedettävä/ymmärrettävä enemmän kuin mitä hän opettaa) ja millaista monilukutaitoa sen käsittelemiseksi tarvitaan
  - Miten ilmiö näkyy, esiintyy, ilmenee elävässä elämässä, eli millaisilla teksteillä ja millaisissa kielenkäyttötilanteissa ko. ilmiö konkretisoituu?
  - Millaista kyseisten tekstien ja tilanteiden kieli on?
  - Millaisia taitoja kyseisen ilmiön käsittelemiseksi/ymmärtämiseen/ kanssa tehtävään toimintaan /toteuttamiseen tms. tarvitaan?
- Mihin muihin ilmiöihin oma aiheenne liittyy?
- Kuinka kyseinen ilmiö näkyy eri oppiaineissa?

### 3. Opetussuunnitelmallista tietoa ilmiöstä ja sen käsittelyyn tarvittavasta monilukutaidosta

- Kuinka valitsemanne ilmiö näkyy esimerkiksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja millaista monilukutaitoa sen yhteydessä kuvataan?
- Tutkikaa esimerkiksi
  - millaisia "velvoitteita" opelle sieltä nousee
  - kuinka ilmiötä kielennetään opsussa?
  - Huom. Tämä kohta avautuu parhaiten silloin, kun kohdan 2 asioita on tullut jo tutkittua...
  - Suodattakaa OPS-teksti oman päännne läpi ja pyrkikää kuvaamaan asiaa omin sanoin (= älkää kopioiko tuotokseen opsua sellaisenaan)

## 4. Ilmiön ja sen parissa opittavan monilukutaidon merkityksellisyys oppilaille

- miltä ilmiö näyttää eri-ikäisten oppilaiden silmin ja kokemusmaailmassa
- mitä kautta se voisi tulla oppilaille merkitykselliseksi
  - millaisin tekstein, työtavoin, sisällöin, millä medioilla tms.
- miten oppilaiden ajattelu ja toiminta saadaan näkyville
- kuinka voi ymmärtää oppilaiden ajattelua.

# 5. Oppimateriaalit oppimisen tukena

- Miten ilmiö näkyy eri oppikirjoissa:
    - miten ja missä yhteyksissä ilmiötä käsitellään, miten se on rajattu sisällöllisesti, jäsennetty pedagogisesti
    - miten sitä opiskellaan (harjoittelutavat ja tehtävätyypit) ja millaista monilukutaitoa käsitellään?
  - Muuta mahdollista tutkittavaa oppikirjoista:
    - millainen oppimateriaalien tietorakenne ja esim. kielikäsitys on
    - ovatko oppikirjojen tekstit johdonmukaisia
    - puuttuuko olennaisia tietoja – mitä teksti kertoo/ei kerro
    - mitä muita näkökulmia löytyy?
- Synteesinä kommentointia siitä, voiko/kannattaako valitsemaanne ilmiötä opettaa kyseisen oppimateriaalin avulla.



## 6. Opetuskokonaisuuden suunnittelu ja toteutus

- tavoitteiden aukikirjaaminen (tunne-, tieto- ja taitotavoitteet)
- aiheenne käsittelyn eteneminen eri luokka-asteilla/valituilla ikäryhmillä teemoittain
  - Huomio myös siihen, kuinka opiskeltava sidostuu aikaisemmin opittuun ja tuleviin oppimisen kohteisiin, muihin kielen tehtäviin
- konkreettisia tehtävätyyppejä ja harjoittelun tapoja, joihin teemat jakaantuvat (ks. dia 11)

# 7. Arvioinnin suunnittelu ja toteutus

- kuinka opettajan ja oppilaiden ajattelun kehittymistä, oppimista, tuetaan, tutkitaan ja seurataan prosessin aikana ja tulevaisuudessa
- miten prosessin aikana tapahtunut oppiminen saadaan näkyville?

# Kehitystehtävän eri osa-alueiden suhde toisiinsa

## NÄKEMYS

Näkemyistä kehitetään erityisesti kohdissa 1., 2., 3., 5. ja 7.

Teemat ovat laajempia kokonaisuuksia, joihin ilmiön opetus voidaan paloitella

syvälinen näkemys ilmiönne opetuksen ja oppimisen luonteesta, tavoitteista ja mahdollisuuksista (huom. myös monilukutaidon näkökulma)

Teema

Teema

Teema

Tämä korostuu erityisesti kohdissa 6. ja 7.

harjoitus

tunti

opetustuokio

harjoitus

tunti

opetustuokio

harjoitus

tunti

Vahvuudet ja  
vaikeudet

Aiemmat tiedot ja  
osaaminen

Oppimis-  
kokemukset

Yksilölliset  
oppimisen  
tavat ja polut

Elämis-  
maailma

Tämä on  
erityisesti  
kohtaa 4.

OPPILAS

Ilmiön opetus voidaan jakaa laajempiin kokonaisuuksiin, teemoihin, jotka puolestaan koostuvat harjoituksista, tunneista, opetustuokioista ym.

# Ja vielä ideasta...

- Tehtävässä on kyse juuri teidän kehitymisestänne. Siten tuotokset voivat näyttää hyvinkin erilaisilta.
  - Joillakin suurin oivallus voi tulla tietosisältöä hahmottaessa, joillakin kuningasajatus saattaa tulla suunnitelmaan tai oppimisen arviointiin.
  - Tarkoituksena ei ole "tulla valmiiksi" valitun ilmiön opettajana vaan enemmänkin aloittaa kehittyminen, oivaltaa jotakin uutta aiheesta ja kenties äidinkielen ja kirjallisuuden tai jopa muiden oppiaineiden opettamisesta.
  - Myös ulkoisesti tuotoksenne voivat olla erilaisia. Laatkaa mielle- ja/tai käsittekarttoja tai vaikka piirroksia tai Prezi-esityksiä tms., jos ne sopivat teidän työhönne ja ilmaisutapaanne. Ainoa sääntö on, että ne on oltava kaikkien luettavissa ja (pääsääntöisesti) ymmärrettävissä 😊
  - Panostakaa sisältöön runsaan tekstmäärän tuottamisen sijasta!
- Kehitystehtävän rakenne noudattelee Jorma Ojalan opetuksellista rekonstruktio mallia sekä Shulmanin (esim. 1987) opettajan tiedonstruktuuria, joilla pyritään hankkimaan pedagogista sisältötietoa.
  - Tarkoituksena on siis suunnitella hyvää ja perusteltua opetusta!
- Tehtävässä on myös käytetty hyväksi Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ajan hermolle -täydennyskoulutushankkeen kehitystehtäväideaa.